

Academische pabo in Utrecht

'Ons doel is leerkrachten opleiden'

In 2008 startte de eerste Academische Pabo (ALPO) in Utrecht, een samenwerkingsverband tussen de Universiteit van Utrecht en de Hogeschool Utrecht. Sindsdien hebben veel pabo's dit voorbeeld gevolgd en wordt deze opleidingsvariant overal in het land aangeboden.

Theo Wubbels, hoogleraar aan de Universiteit Utrecht (UU) is de bedenker van dit concept. Zijn hoofddoel was om vwo-studenten voor het basisonderwijs te behouden. 'Er is een groep die wel voor de klas wil staan maar meer uitdaging nodig heeft dan de reguliere pabo kan bieden. Op voorlichtingsdagen zag ik regelmatig meisjes met een vwo-diploma die met kinderen wilden werken. Ze kunnen dan bijvoorbeeld voor pedagogiek kiezen maar deze meisjes willen echt de praktijk in. De reguliere pabo bood niet genoeg uitdaging en, ook niet onbelangrijk, de ouders zagen hun 'vwo-kinderen' toch liever op de universiteit. De academische pabo is dan natuurlijk dé oplossing.'

Takenpakket leraren steeds veelzijdiger

Wubbels vindt het daarbij goed dat basisscholen ook universitair geschoolde leerkrachten in huis krijgen. Daar is Dick de Wolff, directeur van de faculteit Educatie van de Hogeschool Utrecht (HU) het helemaal mee eens. 'De ALPO sluit aan bij ontwikkelingen in het afnemend beroepenveld. Goed onderwijs staat of valt bij de kwaliteit van leraar. Het takenpakket van leraren wordt steeds veelzijdiger. Naast lesgeven wordt van de moderne leraar ook verwacht dat hij/zij het onderwijs kan verbeteren en onderzoek kan uitvoeren met als doel de leeropbrengsten van leerlingen te verbeteren. De ALPO bereidt de studenten voor om juist op die terreinen een voortrekkersrol te vervullen in de school.'

Twee diploma's

In Utrecht wordt de academische pabo de ALPO genoemd, de Academische Lerarenopleiding Primair Onderwijs. Bij het afstuderen krijgen studenten twee diploma's: een pabo-diploma en een bachelordiploma onderwijskunde. Wubbels is van mening dat lang niet alle academische pabo's die naam verdienen. 'Er is veel variatie. Je hebt bijvoorbeeld ook opleidingen waar je in drie jaar een pabo-diploma kunt halen en aansluitend een hbo master volgt of je krijgt na vier jaar een pabo-diploma én een master. Ons doel is leerkrachten opleiden. De ALPO is niet de weg naar een mooie master maar de weg naar de klas!' De Wolff: 'De ALPO boort een nieuwe doelgroep aan. Dat is, in het licht van de grote vervangingsvraag in het basisonderwijs komende jaren, een grote pré. Daarnaast is het mooi meegenomen dat met de ALPO juf en meester er meer (wetenschappelijke) kennis

naar het basisonderwijs vloeit over kinderen, hun ontwikkeling en de wijze waarop innovaties kunnen worden gerealiseerd.'

De docenten

De docenten van de hogeschool en universiteit die lesgeven op de ALPO werken intensief samen. 'Ze moesten natuurlijk wel eerst wennen aan elkaar', glimlacht Wubbels, 'je hebt te maken met verschillende culturen en achtergronden en dat kost tijd.' Er worden regelmatig bijeenkomsten georganiseerd waar docenten hun kennis en ervaring delen. In ieder semester staat een thema centraal, bijvoorbeeld 'De ontwikkeling van het jonge kind'. Binnen zo'n thema worden zowel vanuit de UU als vanuit de HU modules en colleges verzorgd. De Wolff: 'De docenten die lesgeven binnen zo'n thema stemmen de inhoud uitgebreid onderling af. In de praktijk betekent dat verdieping van de pabo-vakken en meer (school)praktijk in de vakken van onderwijskunde.'

Profiel ALPO docent

Het komende studiejaar staat de ontwikkeling van het vierde jaar op de agenda. Dit betekent vooral een verdere verkenning van het thema onderzoek. De Wolff: 'We zoeken voor de ALPO een goede mix tussen enerzijds de traditionele onderzoekstraditie van de universiteit en anderzijds het praktijkgerichte innovatieve onderzoek zoals dat de afgelopen jaren door de lectoren van de faculteit Educatie van de HU gedaan is. Ook werken we aan een profiel van de ALPO docent. Op basis van dit profiel worden er eventueel aanvullende trainingen georganiseerd. De meerderheid van de hbo-docenten die lesgeven aan de ALPO studenten beschikken over een master en hebben tevens ervaring als leerkracht in het basisonderwijs. Het beleid van de HU, evenals van andere hogescholen, is erop gericht dat binnen enkele jaren alle hbo-docenten over een master beschikken.'

Voortrekkersrol

De Wolff denkt dat de mate waarin de ALPO leerkrachten enthousiast zullen blijven voor het vak, deels afhangt van de vraag of de school waar zij gaan werken hun de kans geeft om een voortrekkersrol te vervullen. 'In de Adviesraad en de Stuurgroep van de ALPO is uitgebreid gesproken over de gewenste rol van de ALPO student/afgestudeerde in de school en de gewenste ontwikkeling van de school als professionele leergemeenschap. Schoolbesturen en directies van scholen zijn hard aan de slag om de juiste condities te creëren waarbinnen de school als leergemeenschap kan floreren. Vragen die daarbij beantwoord worden zijn: Welke condities zijn nodig om het blijvend leren van leerkrachten te waarborgen? Welke omgeving is nodig om reflectie op eigen handelen te stimuleren? Binnen welke structuur en cultuur kan de school als leergemeenschap floreren? En hoe verhoudt dit zich tot de functiemix? ALPO leerkrachten kunnen bij het beantwoorden van die vragen een belangrijke rol spelen.'

Selectie

Bij de start van de ALPO meldden zich 150 studenten aan. Een op de drie werd toegelaten. Studenten moeten niet alleen over een vwo-diploma met de juiste cijfers beschikken maar ook een motivatiebrief sturen, een intakegesprek voeren en aantonen dat ze ervaring hebben met het werken met kinderen. Van het eerste jaar zijn nog 32 studenten over. Minder dan Wubbels had verwacht. 'Er waren studenten die het te zwaar

vonden en naar de pabo gingen en studenten die ontdekten dat het onderwijs toch niets voor ze was. In het tweede jaar hadden we al minder uitval. Het is natuurlijk een nieuwe opleiding, dus al pionierend hebben we verbeteringen aangebracht, er meer één opleiding van gemaakt, de voorlichting verbeterd en de selectiecriteria aangepast. In de praktijk blijkt overigens dat de eindcijfers vwo een belangrijk voorspellende factor zijn, die wegen dus zwaar. Het is natuurlijk ook een zware opleiding.'

Enorme motivatie

Wubbels is trots op zijn studenten. 'Het zijn enorme enthousiaste gemotiveerde studenten. Ongelofelijk! Zo gedreven. Ik ben echt verbaasd over alle tijd die ze steken in extracurriculaire activiteiten zoals het organiseren van een studiereis naar Finland of een thema-avond over de architectuur van nieuwe schoolgebouwen. Terwijl ze echt de volle veertig uur bezig met deze dubbele opleiding, ter vergelijking, aan een universitaire studie besteden studenten in de sociale wetenschappen gemiddeld 29 uur per week. Die gedrevenheid is prachtig om te zien!'

De studenten zelf aan het woord

Pittige studie

Voor Inge Lauwrier (eerste jaars) biedt de ALPO precies wat ze zocht: 'Een pabo met meer uitdaging in combinatie met wetenschappelijk onderwijs met bijkomend voordeel dat ik ook nog een bachelor onderwijskunde behaal.' Dat geldt ook voor Maaïke Morrenhof (derdejaars): 'Ik heb heel lang gezegd dat ik juf wilde worden, maar ik vond dat eigenlijk een beetje zonde omdat ik op het vwo zat. Daarom heb ik toen lang gekeken naar andere opleidingen. Eén daarvan was onderwijskunde. Toen ik wist dat deze opleiding er ging komen, ben ik naar de open dag geweest en daarna was ik verkocht. Het is voor mij de perfecte studie: ik word toch juf, maar krijg wel meer uitdaging.' En uitdaging biedt de ALPO genoeg! 'Het is een pittige studie', vindt Hilde Visser (tweedejaars), 'maar ondanks de werkdruk blijft mijn interesse voor het vak groot. Ik leer elke dag weer nieuwe dingen en ik hoop met deze studie een leerkracht te worden die met haar extra bagage ook echt wat kan betekenen in het onderwijs.' 'Best zwaar', vindt ook Susan Gaasbeek, 'maar wel ontzettend leuk. Je moet echt goed plannen om alles goed en op tijd af te hebben.'

Vooraf lesgeven

En na de opleiding voor de klas? Maaïke: 'Ik denk dat ik in het begin gewoon lekker voor de klas wil om ervaring op te doen. Misschien ga ik nog wel een master doen aan de universiteit. Later lijkt het me ook leuk om iets anders te gaan doen naast het lesgeven, zoals het ontwerpen van lesmethodes.' Susan: 'Ik merk dat ik de stage toch wel het allerleukste vind van de studie. Ik vind lesgeven echt helemaal geweldig. Daarom denk ik dat ik in de toekomst vooral ga lesgeven. Maar ik kan eventueel daarnaast verschillende onderzoeken uitvoeren. Wanneer ik het lesgeven niet meer zo leuk vind, kan ik altijd nog de management- of onderzoekkant op. De combinatie van lesgeven en advies geven, bijvoorbeeld over bepaalde methodes, lijkt mij erg leuk!' Hilde wil ook eerst voor de klas. 'Op dit moment zou ik allereerst erg graag voor een eigen klas willen staan. Ik zou het ook erg leuk vinden om bijvoorbeeld vier dagen voor de klas te staan en één dag op de school andere activiteiten te doen zoals onderzoeken of het begeleiden van speciale leerlingen.'

Jongens

Fedde Plankeel (eerstejaars) wil ook gewoon voor de klas: 'Ik wil na mijn studie gewoon voor de klas gaan staan. Er is mij hier ook steeds verteld dat het echt een studie is om leraar te worden maar dan met wat meer bagage. Dat is dus ook gewoon mijn doel. Misschien dat ik later, na enkele jaren voor de klas, besluit om toch ook nog een andere functie te gaan vervullen in het onderwijs maar dat zie ik dan wel weer.' Fedde is een van de weinige jongens die de opleiding volgt. De verwachting dat een academische pabo meer jongens zou trekken is niet uitgekomen. 'Ik ben zelf één van de zes jongens tegenover éénentachtig meiden uit het eerste jaar. Dat is erg weinig maar ik kan het goed vinden met de andere jongens dus ik vind het prima zo. Het viel me nog mee dat er zes jongens waren want ik had verwacht, kijkend naar de voorgaande twee jaren die respectievelijk één en twee jongens hebben, dat er in dit jaar de helft van het huidige aantal zouden zitten.'

(Fotografie: *Ed van Rijswijk*)